# YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (kuudes jaosto)
12 päivänä lokakuuta 2000 *

Asiassa C-3/99,

jonka Tribunal de commerce de Bruxelles (Belgia) on saattanut EY:n perustamissopimuksen 177 artiklan (josta on tullut EY 234 artikla) nojalla yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi saadakseen tässä kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevassa asiassa

**Cidrerie Ruwet SA**

vastaan

**Cidre Stassen SA** ja

**HP Bulmer Ltd**

ennakkoratkaisun EY:n perustamissopimuksen 30 artiklan (josta on muutettuna tullut EY 28 artikla) tulkinnasta sekä tiettyjen nesteiden pakkaamista valmispakkauksiin tilavuuden mukaan koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä 19 päivänä joulukuuta 1974 annetun neuvoston direktiivin 75/106/ETY (EYVL 1975, L 42, s. 1), jota on muutettu 23.11.1979 annetulla neuvoston direktiivillä 79/1005/ETY (EYVL L 308, s. 25), 18.12.1984 annetulla neuvoston direktiivillä 85/10/ETY (EYVL 1985, L 4, s. 20), 7.6.1988 annetulla neuvoston direktiivillä 88/316/ETY (EYVL L 143, s. 26) ja 21.12.1989 annetulla neuvoston direktiivillä 89/676/ETY (EYVL L 398, s. 18), pätevyydestä ja tulkinnasta,

* Oikeudenkäyntikieli: ranska.

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (kuudes jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja C. Gulmann (esittelevä tuomari) sekä tuomarit J.-P. Puissochet ja R. Schintgen,

julkisasiamies: N. Fennelly,
kirjaaja: johtava hallintovirkamies D. Louterman-Hubeau,

ottaen huomioon kirjalliset huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

— Cidre Stassen SA ja HP Bulmer Ltd, edustajinaan asianajajat E. Deltour, A. Puts ja P.-M. Louis, Bryssel,

— Belgian hallitus, asiamiehenään ulkoasiain-, ulkomaankauppa- ja kehitysyhteistyöministeriön neuvonantaja A. Snoecx,

— Saksan hallitus, asiamiehinään liittovaltion talousministeriön ministerineuvos W.-D. Plessing ja saman ministeriön ylijohtaja C.-D. Quassowski,

— Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus, asiamiehenään Treasury Solicitor's Departmentin virkamies M. Ewing, avustajanaan barrister D. Bethlehem,

— Euroopan unionin neuvosto, asiamiehinään oikeudellinen neuvonantaja M. C. Giorgi ja oikeudellisen yksikön virkamies F. Anton,

— Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehenään oikeudellinen neuvonantaja H. van Lier,

ottaen huomioon suullista käsittelyä varten laaditun kertomuksen,

kuultuaan Cidrerie Ruwet SA:n, edustajanaan asianajaja K. Carbonez, Bryssel, Cidre Stassen SA:n ja HP Bulmer Ltd:n, edustajinaan A. Puts ja P.-M. Louis, Yhdistyneen kuningaskunnan hallituksen, edustajanaan barrister A. Robertson, neuvoston, asiamiehenään F. Anton, ja komission, asiamiehenään H. van Lier, 10.2.2000 pidetyssä istunnossa esittämät suulliset huomautukset,

kuultuaan julkisasiamiehen 23.3.2000 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

**tuomion**

1 Tribunal de commerce de Bruxelles on esittänyt yhteisöjen tuomioistuimelle 28.12.1998 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 7.1.1999, ETY:n perustamissopimuksen 177 artiklan (josta on tullut EY 234 artikla) nojalla kaksi ennakkoratkaisukysymystä perustamissopimuksen 30 artiklan (josta on muutettuna tullut EY 28 artikla) tulkinnasta sekä tiettyjen nesteiden pakkaamista valmispakkauksiin tilavuuden mukaan koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä 19 päivänä joulukuuta 1974 annetun neuvoston direktiivin 75/106/ETY (EYVL 1975, L 42, s. 1), jota on muutettu 23.11.1979 annetulla neuvoston direktiivillä 79/1005/ETY (EYVL L 308, s. 25),

18.12.1984 annetulla neuvoston direktiivillä 85/10/ETY (EYVL 1985, L 4, s. 20), 7.6.1988 annetulla neuvoston direktiivillä 88/316/ETY (EYVL L 143, s. 26) ja 21.12.1989 annetulla neuvoston direktiivillä 89/676/ETY (EYVL L 398, s. 18), pätevyydestä ja tulkinnasta.

2 Nämä kysymykset on esitetty toisaalta Cidrerie Ruwet SA:n (jäljempänä Ruwet), jonka kotipaikka on Belgiassa, ja toisaalta Cidre Stassen SA:n (jäljempänä Stassen), jonka kotipaikka on myös Belgiassa, sekä HP Bulmer Ltd:n (jäljempänä HP Bulmer), jonka kotipaikka on Yhdistyneessä kuningaskunnassa, välisessä asiassa, jossa Ruwet vaatii, että Stassen määrätään lopettamaan Belgiassa siiderin myynti nimellistilavuudeltaan 0,33 litran suuruisissa pulloissa.

## Asiaa koskevat oikeussäännöt

### *Asiaa koskevat yhteisön oikeussäännöt*

3 Perustamissopimuksen 30 artiklassa määrätään seuraavaa:

"Jäsenvaltioiden väliset tuonnin määrälliset rajoitukset ja kaikki vaikutukseltaan vastaavat toimenpiteet ovat kiellettyjä, sanotun kuitenkaan rajoittamatta jäljempänä olevien määräysten soveltamista."

4 Direktiivin 75/106/ETY, sellaisena kuin se on muutettuna direktiiveillä N:o 79/1005/ETY, 88/316/ETY ja 89/676/ETY, 1 artiklan ensimmäisessä alakohdassa todetaan, että direktiivi koskee valmispakkauksia, jotka sisältävät liitteessä III lueteltuja nestemäisiä tuotteita eli muun muassa viinejä, siidereitä,

oluita, väkeviä alkoholijuomia, likööreitä, etikkaa, ruokaöljyjä, maitoa, vesiä, limonadeja ja hedelmä- tai kasvismehuja. Tämän artiklan toisessa alakohdassa säädetään joistakin poikkeuksista, joilla ei ole kuitenkaan merkitystä tässä asiassa.

5 Direktiivin 75/106/ETY ensimmäisessä ja neljännessä perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

"Valmispakkauksissa olevien nesteiden myyntiä varten tapahtuvan esillepanon edellytyksiä koskevat useimmissa jäsenvaltioissa velvoittavat säännökset, jotka eroavat jäsenvaltiosta toiseen, mikä estää siten valmispakkauksien kauppaa; sen vuoksi näitä säännöksiä on lähennettävä,

— —

on tarpeen siinä määrin kuin mahdollista vähentää sisältöjen tilavuuksien lukumäärää, jotka ovat saman tuotteen osalta liian lähellä toisiaan ja jotka sen vuoksi saattavat johtaa kuluttajaa harhaan; huomioon ottaen kuitenkin valmispakkausten erittäin suuret varastot yhteisössä, tämä vähentäminen voidaan toteuttaa vain asteittain, — — ."

6 Direktiivissä vaaditaan jäsenvaltioita erityisesti sallimaan tilavuudeltaan direktiivin liitteessä III mainittujen nimellistilavuuksien suuruisten valmispakkausten markkinoille saattaminen alueellaan.

7 Direktiivin 5 artiklassa, sellaisena kuin se oli alkuperäisessä muodossaan, säädetään seuraavaa:

"Jäsenvaltiot eivät saa kieltää, estää, eivätkä rajoittaa sellaisten valmispakkausten saattamista markkinoille alueellaan, jotka täyttävät tämän direktiivin vaatimukset, perusteilla, jotka liittyvät valmispakkauksien tilavuuteen, sen määrittämiseen — — ."

8 Tämä, sittemmin direktiiveillä 79/1005/ETY ja 85/10/ETY muutettu säännös, kuuluu nyt seuraavasti:

"1. Jäsenvaltiot eivät saa kieltää, estää, eivätkä rajoittaa sellaisten valmispakkausten saattamista markkinoille alueellaan, jotka täyttävät tämän direktiivin vaatimukset, perusteilla, jotka liittyvät valmispakkauksien tilavuuden määrittämiseen — — taikka nimellistilavuuksiin, jos nämä on esitetty liitteessä III olevassa I sarakkeessa.

— — "

9 Lisäksi direktiivin 75/106/ETY 4 artiklan alkuperäisen sanamuodon mukaan valmispakkauksista hyväksyttiin ainoastaan liitteessä III tarkoitetut valmispakkaukset.

10 Direktiivin 75/106/ETY 4 artiklan 1 ja 2 artiklassa säädettiin nimittäin seuraavaa:

"1. Kaikissa 3 artiklassa tarkoitetuissa valmispakkauksissa on oltava ilmoitus nesteen tilavuudesta, jota kutsutaan 'sisällön nimellistilavuudeksi', joka niiden on sisällettävä liitteen I mukaisesti.

2. Näiden valmispakkausten osalta hyväksytään ainoastaan liitteessä III esitetyt nimellistilavuudet."

11 Kyseistä 4 artiklan 2 kohtaa muutettiin direktiivillä 79/1005/ETY siten, että siihen asti sisältynyt rajoitus poistui; muutosdirektiivin kuudennessa perustelukappaleessa painotetaan seuraavaa:

"Tietyillä jäsenvaltioilla tulee olemaan vaikeuksia vähentää nimellistilavuuksien lukumäärää; sen vuoksi näitä jäsenvaltioita varten tulisi laatia säännökset siirtymäkaudesta, mikä ei kuitenkaan saa haitata yhteisön sisäistä kauppaa kysymyksessä olevilla tuotteilla tai vaarantaa tämän direktiivin voimaan saattamista muissa jäsenvaltioissa, — — ."

12 Direktiivin 75/106/ETY 5 artiklan 3 kohdassa, sellaisena kuin se on muutettuna direktiivillä 89/676/ETY, kielletään silloisten määräaikojen päätyttyä sellaisten valmispakkausten markkinoille saattaminen, jotka sisältävät liitteen III 1 kohdan a ja b alakohdassa, 2 kohdan a alakohdassa ja 4 kohdassa lueteltuja tuotteita (muun muassa viinit, väkevät alkoholijuomat, likööorit ja muut alkoholijuomat) ja joiden tilavuus poikkeaa kyseisessä liitteessä olevassa sarakkeessa I luetelluista nimellistilavuuksista.

13 Viimeksi mainitussa sarakkeessa, jota on muutettu direktiiveillä 79/1005/ETY, 85/10/ETY, 88/316/ETY ja 89/676/ETY ja jossa määrätään nimellistilavuudet lopullisella tavalla, ei säädetä siiderin osalta 0,33 litran tilavuudesta. Sen 1 kohdan c alakohdassa säädetään poreilemattoman siiderin osalta yhdeksästä eri nimellistilavuudesta, jotka ovat seuraavat: 0,10 l — 0,25 l — 0,375 l — 0,50 l — 0,75 l —1 l — 1,5 l — 2 l — 5 l. Poreilevan siiderin osalta kyseisen sarakkeen 2 kohdan b alakohdassa säädetään seitsemästä eri nimellistilavuudesta, jotka ovat seuraavat: 0,10 l — 0,20 l — 0,375 l — 0,75 l — 1 l — 1,5 l — 3 l.

*Belgian lainsäädäntö*

14 Tiettyjä valmispakkauksiin pakattavia tuotteita varten hyväksytyistä nimellismääristä ja nimellistilavuuksista 16.2.1982 tehdyn kuninkaan päätöksen (Moniteur belge, 12.3.1982; jäljempänä kuninkaan päätös) tarkoituksena on saattaa direktiivin 75/106/ETY, sellaisena kuin se on muutettuna direktiivillä 79/1005/ETY, säännökset osaksi Belgian oikeusjärjestystä. Päätöksessä sallitaan ainoastaan direktiivissä hyväksytyt nimellistilavuudet. Näin ollen siideriä ei saa pitää kaupan 0,33 litran pulloissa Belgiassa.

**Pääasian oikeudenkäynti**

15 Ruwet, Stassen ja HP Bulmer valmistavat ja myyvät eri siiderituotteita sekä kotimaan myyntiä että vientiä varten.

16 Stassen alkoi kuninkaan päätöksessä asetetusta kiellosta huolimatta myydä siideriä kuluttajille 0,33 litran pulloissa Belgian markkinoilla.

17 Ruwer vaati 29.5.1998 ja 16.6.1998 päivätyillä kirjeillään Stassenia lopettamaan kyseisen myynnin.

18 Stassen vastasi 12.6.1998 ja 19.6.1998 päivätyillä kirjeillään, ettei se voinut suostua vaatimukseen. Se katsoi, että direktiiviä 75/106/ETY, sellaisena kuin se on muutettuna direktiivillä 79/1005/ETY, ei ole saatettu asianmukaisesti osaksi Belgian oikeusjärjestystä, että siinä ei kielletä myymästä siideriä pakkauksissa, joiden tilavuus poikkeaa liitteessä III erityisesti säädetyistä tilavuuksista, että kuninkaan päätöksellä loukataan suhteellisuusperiaatetta, kun siinä kielletään myymästä siideriä 0,33 litran valmispakkauksissa, ja että jos direktiivissä 75/106/ETY, sellaisena kuin se on muutettuna direktiivillä 79/1005/ETY, tosiasiallisesti kiellettäisiin sellainen myynti, direktiivi olisi perustamissopimuksen 30 artiklan vastainen.

19 Ruwet on haastanut 26.6.1998 Stassenin Tribunal de commerce de Bruxellesiin ja vaatii tuomioistuinta määräämään Stassenin lopettamaan riidanalaisten tuotteiden myynnin Belgiassa. HP Bulmer osallistuu kansalliseen oikeudenkäyntiin väliintulijana tukeakseen siinä vastaajan vaatimuksia.

20 Tribunal de commerce de Bruxelles on päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

"1. Onko EY:n perustamissopimuksen 30 artikla esteenä sille, että tiettyjen nesteiden pakkaamista valmispakkauksiin tilavuuden mukaan koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä 19 päivänä joulukuuta 1974 annetun direktiivin 75/106/ETY, jota on muutettu 23.11.1979 annetulla direktiivillä 79/1005/ETY ja jossa säädetään siirtymäkaudesta, mukaan jäsenvaltiot voivat vielä tänäänkin, eli noin kaksikymmentä vuotta myöhemmin, halutessaan sallia tai olla sallimatta muiden kuin direktiivin liitteessä III mainittujen myyntipakkausten käyttämisen, vaikka tämän ajan kuluessa tavat ovat muuttuneet ja 33 cl:n pullojen käyttämisestä on tullut maailmanlaajuisesti suosittua, kun otetaan huomioon, että tästä voi aiheutua, ja esillä olevassa asiassa aiheutuu, eroja kansallisten lainsäädäntöjen

välille, mikä puolestaan johtaa siihen, että jäsenvaltiot, jotka rajoittavat pakkaustyyppien määrää, kuten Belgia, joka rajoittaa siiderin pakkaamisessa käytettäviä pakkaustyyppejä, käyttävät näin toimia, joiden tavoitteena tai vaikutuksena on tavaroiden vapaan liikkuvuuden rajoittaminen?

2. Onko tavaroiden vapaan liikkuvuuden periaate ja tiettyjen nesteiden pakkaamista valmispakkauksiin tilavuuden mukaan koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä 19 päivänä joulukuuta 1974 annettu direktiivi 75/106/ETY, jota on muutettu 23.11.1979 annetulla direktiivillä 79/1005/ETY, huomioon ottaen jäsenvaltioilla katsottava olevan oikeus panna direktiivi täytäntöön siten, että kansallisessa lainsäädännössä kielletään käyttämästä myynnissä muita kuin direktiivin liitteessä III mainittuja pakkauksia, kuten esillä olevassa asiassa 33 cl:n pulloja siiderin myynnissä?"

## Ennakkoratkaisukysymykset

21 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin kysyy ensiksi yhteisöjen tuomioistuimelta, onko direktiivi 75/106/ETY, jota on muutettu direktiiveillä 79/1005/ETY, 85/10/ETY, 88/316/ETY ja 89/676/ETY, pätevä perustamissopimuksen 30 artiklan kannalta siltä osin kuin jäsenvaltiot saavat direktiivin mukaan olla sallimatta muiden kuin direktiivin liitteessä III olevassa sarakkeessa I lueteltujen valmispakkauksien markkinoille saattamisen ja rajoittaa siten tavaroiden vapaata liikkuvuutta.

22 Kansallinen tuomioistuin haluaa toisella kysymyksellään tietää, onko samaa direktiiviä tulkittava siten, että jäsenvaltiot saavat sen perusteella kieltää kuninkaan päätöksen kaltaisella kansallisella säädöksellä kaikkien sellaisten valmispakkausten markkinoille saattamisen, joiden tilavuus poikkeaa direktiivin liitteessä III olevassa sarakkeessa I luetelluista nimellistilavuuksista.

23 Asiassa on syytä käsitellä aluksi toinen kysymys, koska ensimmäiseen eli kyseisen direktiivin pätevyyttä koskevaan kysymykseen vastaaminen on tarpeen ainoastaan, jos sitä on todellakin tulkittava siten, että sen perusteella jäsenvaltiot saavat asettaa kyseisen kiellon.

24 Jos taas tältä osin päädytään päinvastaiseen tulkintaan, asiassa on oikeudenkäynnin aikana esitetyt huomautukset huomioon ottaen tutkittava, onko pääasiassa kysymyksessä olevan kaltainen myyntikielto perustamissopimuksen 30 artiklan vastainen.

25 Ruwetin mukaan pääasiassa on kysymyksessä täysin kansallinen riita-asia, koska kyseisen kahden yrityksen eli Stassenin ja Ruwetin välinen riita koskee Belgiassa valmistettuja ja myytäviä tuotteita. Tällaisessa tilanteessa ei ole mitään syytä tutkia kuninkaan päätöksen yhteensoveltuvuutta yhteisön oikeuden kanssa.

26 Tältä osin on riittävää todeta, että ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on jo hylännyt ennakkoratkaisupyynnössä väitteen, jonka mukaan oikeusriita koskisi täysin kansallista tilannetta, koska Stassen ei myy pelkästään valmistamaansa, vaan myös maahantuomaansa siideriä.

27 Ruwet katsoo, että direktiivin 75/106/ETY, sellaisena kuin se on muutettuna direktiivillä 79/1005/ETY, mukaan jäsenvaltiot saavat lopulta joko sallia sellaisten valmispakkausten markkinoille saattamisen, joiden tilavuus poikkeaa direktiivin liitteessä III mainituista nimellistilavuuksista tai kieltää liitteessä olevia vaatimuksia vastaamattomien tuotteiden myynnin. Tästä valinnaisesta yhdenmukaistamisesta seuraa, että samanaikaisesti on olemassa kahdet erilliset markkinat, eli sellaisten tuotteiden markkinat, jotka ovat direktiivin mukaisia ja kuuluvat siten tavaroiden vapaan liikkuvuuden piiriin, ja sellaisten tuotteiden markkinat, jotka eivät vastaa direktiiviä eivätkä siten kuulu tämän vapauden piiriin. Belgian kuningaskunnalla oli siten oikeus valita jälkimmäinen vaihtoehto,

varsinkin kun sillä varmistetaan kuluttajansuojan toteutuminen; kuluttajat voisivat muutoin joutua harhaanjohdetuiksi, jos pakkausten nimellistilavuuskokojen väliset erot olisivat liian pieniä.

28 Belgian hallitus myöntää, että silloin kun kysymyksessä on valinnainen yhdenmukaistaminen, direktiivin vaatimuksia vastaamattomien tuotteiden maahantuojat voivat periaatteessa vedota perustamissopimuksen 30 artiklaan tavaroiden vapaan liikkuvuuden mahdollistamiseksi. Jos kuitenkin jäsenvaltio, johon tavarat tuodaan, on saattanut direktiivin säännökset pakollisiksi ja luopunut omista kansallisista vaatimuksistaan, sitä ei voida pakottaa hyväksymään direktiivin vaatimuksia vastaamattomia tuotteita. Ei olisi nimittäin oikein, että tuotteiden valmistajat, joille on aiheutunut kustannuksia niiden jouduttua mukauttamaan tuotantonsa valinnaisella tavalla yhdenmukaistettuihin vaatimuksiin, eivät hyötyisi näistä panostuksistaan, kun taas valmistajat, joille tällaisia kustannuksia ei ole syntynyt, voisivat edelleen hyötyä direktiiviä vastaamattomien tuotteiden osalta tavaroiden vapaan liikkuvuuden periaatteesta.

29 Jos tätä päättelyä ei hyväksytä, Belgian hallituksen mukaan on katsottava, että kuninkaan päätöksestä aiheutuva tavaroiden vapaan liikkuvuuden rajoitus on perusteltu kuluttajansuojaa koskevien pakottavien vaatimusten täyttämiseksi.

30 Stassenin ja HP Bulmerin mukaan asiassa 120/78, Rewe-Zentral, ns. Cassis de Dijon -tapaus, 20.2.1979 annettuun tuomioon (Kok. 1979, s. 649) pohjautuvan oikeuskäytännön mukaan kaikki jonkin jäsenvaltion alueella laillisesti valmistetut tuotteet kuuluvat vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen nojalla perustamissopimuksen 30 artiklan mukaisen tavaroiden vapaan liikkuvuuden piiriin. Niiden mukaan direktiiviä 75/106/ETY, sellaisena kuin on muutettuna direktiivillä 79/1005/ETY, ei voida tulkita siten, että pääasiassa kysymyksessä olevan myyntikiellon kaltainen kansallinen toimi olisi direktiivin perusteella sallittu.

31 Stassen ja HP Bulmer korostavat, ettei tällä direktiivillä yhdenmukaisteta määräyksiä kokonaisuudessaan, vaan perustamissopimuksen 30 artiklaa ja sitä seu-

raavia määräyksiä sovelletaan edelleen. Vaikutukseltaan vastaava toimenpide on perusteltu yleistä etua koskevasta pakottavasta syystä ainoastaan silloin, kun toimenpide on suhteellisuusperiaatteen mukainen. Kiellolla, jonka mukaan nimellistilavuudeltaan 0,33 litran valmispakkauksia ei saada saattaa markkinoille ja jota on perusteltu kuluttajien suojaamisella, estetään hinta- ja määrävertailujen tekeminen siiderin ja sellaisten juomien välillä, jotka ovat välittömästi siiderin kanssa kilpailevia tuotteita (olut ja alkoholittomat juomat). Lisäksi kuluttajansuoja voidaan taata hinnan vertaamisen suhteen vaihtoehtoisella toimella, joka rajoittaa yhteisön sisäistä kauppaa huomattavasti kieltoa vähemmän, eli velvollisuudella ilmoittaa tuotteen hinta mittayksikköä (litraa) kohti tavaroiden myyntihyllyissä. Nyt esillä olevan kaltainen myyntikielto on siten perustamissopimuksen 30 artiklan vastainen.

32 Saksan hallitus viittaa ensiksi niiden tuotteiden osalta, joita varten jäsenvaltiot saavat vielä sallia muita kuin direktiivin liitteessä III olevassa sarakkeessa I mainittuja nimellistilavuuksia, asiassa 130/80, Kelderman, 19.2.1981 annettuun tuomioon (Kok. 1981, s. 527), jossa yhteisöjen tuomioistuin totesi, että kansallinen säädös, jolla asetetaan rajoituksia leivän eri muotojen ja painon osalta ja jonka tarkoituksena on estää se, että kuluttaja joutuisi harhaanjohdetuksi sille tarjotun leivän todellisen painon suhteen, ei ole perusteltu kuluttajansuojan vuoksi, jos se, että kuluttaja saa asianmukaisesti tietoja, voidaan varmistaa asianmukaisilla merkinnöillä, joten kyseinen kansallinen säännös oli perustamissopimuksen 30 artiklan vastainen. Saksan hallitus toteaa vielä, että yhteisön oikeudessa on säännöksiä, jotka koskevat elintarvikkeiden määrän ilmoittamista ja harhaanjohtavien merkintöjen esittämistä valmispakkauksessa. Se viittaa vielä siihen, että markkinoiden avoimuus lisääntyy entisestään kuluttajansuojasta kuluttajille tarjottavien tuotteiden hintojen ilmoittamisessa 16 päivänä helmikuuta 1998 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 98/6/EY (EYVL L 80, s. 27) täytäntöönpanon jälkeen; tämä direktiivi on täytäntöönpantava viimeistään 18.3.2000. Saksan hallituksen mukaan direktiivistä 75/106/ETY tavaroiden vapaalle liikkuvuudelle aiheutuvia rajoituksia ei enää voida direktiivin 98/6/ETY täytäntöönpanon jälkeen yleisesti perustella kuluttajansuojaan liittyvillä syillä.

33 Yhdistyneen kuningaskunnan hallituksen mielestä jäsenvaltiot voivat direktiivin 79/106/ETY, sellaisena kuin se on muutettuna direktiivillä 79/1005/ETY, perus-

teella sallia tilavuudeltaan muiden kuin direktiivissä lueteltujen nimellistilavuuksien suuruisten valmispakkausten markkinoille saattamisen. Jäsenvaltiot saavat rajoittaa näiden tuotteiden myyntiä alueellaan ainoastaan, jos ne noudattavat rajoittamisen osalta perustamissopimuksen 30 artiklaan liittyvää yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytäntöä.

34 Yhdistyneen kuningaskunnan hallituksen mukaan asiassa on kiinnitettävä huomiota myöskin muihin samankaltaisiin yhteisön oikeussääntöihin ja erityisesti kuluttajalle myytäväksi tarkoitettujen elintarvikkeiden merkintöjä, esillepanoa ja mainontaa koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä 18 päivänä joulukuuta 1978 annettuun neuvoston direktiiviin 79/112/ETY (EYVL 1979, L 33, s. 1), kuluttajansuojasta elintarvikkeiden hintojen ilmoittamisessa 19 päivänä kesäkuuta 1979 annettuun neuvoston direktiiviin 79/581/ETY (EYVL L 158, s. 19), sellaisena kuin se on muutettuna 7.6.1988 annetulla neuvoston direktiivillä 88/315/ETY (EYVL L 142, s. 23) ja direktiiviin 98/6/EY. Tavaroiden vapaan liikkuvuuden rajoittamisen tarpeellisuutta on arvioitava näiden yhteisön oikeussääntöjen ja yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön valossa sekä asian tosiseikaston mukaisesti.

35 Neuvosto ei halua lausua siitä, onko Belgian kuningaskunta pannut asianmukaisesti täytäntöön direktiivin 75/106/ETY, sellaisena kuin se on muutettuna direktiivillä 79/1005/ETY. Se katsoo kuitenkin, että direktiivin 5 artiklasta ja liitteestä III seuraa, että jäsenvaltiot eivät saa kieltää tai rajoittaa siiderin saattamista markkinoille nimellistilavuudeltaan 0,33 litran suuruisissa valmispakkauksissa. Direktiivillä 98/6/EY vahvistetaan se, että muutettua direktiiviä 75/106/ETY ei saada tulkita siten, että 0,33 litran siideripullojen liikkeelle laskeminen olisi direktiivin perusteella kiellettyä kuluttajansuojasta johtuvista syistä.

36 Komissio katsoo, että jäsenvaltiot saavat muutetun direktiivin 75/106/ETY nojalla sallia — jollei direktiivin 5 artiklasta muuta johdu (ks. tämän tuomion 12 kohta) — muut kuin siinä säädetyt valmispakkaukset, jotka ovat siten markkinoilla samanaikaisesti direktiivissä säädettyjen pakkausten kanssa.

37 Komission mukaan nämä muut valmispakkaukset kuuluvat edelleen perustamissopimuksen 30 artiklan soveltamisalaan; tämän määräys ei kuitenkaan ole esteenä sille, että jäsenvaltio suojaa kuluttajiaan pakkauksilta, jotka ovat omiaan johtamaan ostajaa harhaan.

38 Komissio lausuu lisäksi, että kansallisen tuomioistuimen on arvioitava sekaannusvaara konkreettisesti kunkin tapauksen erityispiirteiden mukaan (asia 94/82, De Kikvorsch, tuomio 17.3.1983, Kok. 1983, s. 947). Tässä tapauksessa ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on otettava huomioon pääasiassa kysymyksessä olevassa direktiivissä säädettyjen nimellistilavuuksien väliset erot. Nämä erot antavat viitteitä siitä, millaisten erojen voidaan katsoa suojaavan kuluttajaa sekaannusvaaralta. Näiden tietojen perusteella 0,33 litran ja 0,375 litran suuruisten pakkausten nimellistilavuuksien välillä oleva ero ei aiheuta merkittävää sekaannusvaaraa, koska kuluttajille voidaan antaa pakkausmerkinnöillä asianmukaista tietoa valmispakkaukseen pakatun nesteen tilavuudesta.

39 Komission mukaan ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin voi ottaa huomioon pakkauksia koskevat seikat, kuten valmispakkauksien laadun tai erityisen muodon, tuotteen mahdollisen mittayksikköhinnan ilmoittamisen direktiivien 79/581/ETY ja 98/6/EY mukaisesti sekä muutetussa direktiivissä 75/106/ETY kilpailevien tuotteiden tai yleisemmin muiden nestemäisten elintarvikkeiden pääosan osalta säädetyt nimellistilavuudet.

40 On syytä palauttaa mieliin se, että direktiivi 75/106/ETY on annettu EY:n perustamissopimuksen 100 artiklan perusteella (josta on tullut EY 94 artikla) jäsenvaltioiden sellaisten lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten lähentämiseksi, jotka suoraan vaikuttavat yhteismarkkinoiden toteuttamiseen tai toimintaan.

41 Edellä mainitun direktiivin ensimmäisestä perustelukappaleesta käy ilmi, että sen tarkoituksena on vähentää tiettyjen valmiiksi pakattujen nestemäisten elin-

tarvikkeiden vapaalle liikkuvuudelle sen takia aiheutuvia esteitä, että useimmissa jäsenvaltioissa on olemassa valmispakkauksia koskevia velvoittavia säännöksiä, jotka ovat eri jäsenvaltioissa erilaisia. Toisaalta direktiivin neljännen perustelukappaleen mukaan direktiivin tarkoituksena on myös suojata paremmin kuluttajia sekaannusvaaralta.

42 Direktiivin 75/106/ETY alkuperäisen version mukaan kyseiset kansalliset säännelyt yhteensovitettiin direktiivillä kokonaisuudessaan siten, että direktiivin 4 artiklan 2 kohdan mukaan nimellistilavuudeltaan muita kuin sen liitteessä III tarkoitettuja valmispakkauksia ei saanut saattaa markkinoille ja 5 artiklan mukaan jäsenvaltiot eivät saaneet toteuttaa kyseisen direktiivin vaatimukset täyttävien valmispakkausten osalta niiden markkinoille saattamista rajoittavia toimenpiteitä niiden tilavuuteen tai sen määrittämiseen liittyvillä perusteilla.

43 Direktiivin 75/106/ETY 4 artiklan 2 kohdan tultua poistetuksi direktiivillä 79/1005/ETY, direktiivistä 75/106/ETY on tullut direktiivi, jolla yhdenmukaistaminen toteutetaan osittain. Jäsenvaltiot saavat nimittäin uudestaan sallia tilavuudeltaan muiden kuin liitteessä III tarkoitettujen nimellistilavuuksien suuruisten valmispakkausten markkinoille saattamisen eräitä tämän asian kannalta merkityksettömiä tuotteita sisältäviä valmispakkauksia lukuun ottamatta (ks. tämän tuomion 12 kohta).

44 Vastoin Ruwetin ja Belgian hallituksen väitettä valmispakkauksia, joiden tilavuus poikkeaa direktiivin 75/106/ETY, jota on muutettu direktiiveillä 79/1005/ETY, 85/10/ETY, 88/316/ETY ja 89/676/ETY, liitteessä III olevassa sarakkeessa I mainituista nimellistilavuuksista mutta jotka jäsenvaltiot ovat kuitenkin hyväksyneet direktiiviä noudattaen, ei voida jättää perustamissopimuksen 30 artiklassa taatun tavaroiden vapaan liikkuvuuden ulkopuolelle yksistään sillä perusteella, että jäsenvaltio on tehnyt pakolliseksi yhteisön lainsäädännössä säädettyjen nimellistilavuuksien käyttämisen, kuten pääasiassa on tehty.

45 On syytä palauttaa mieliin, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan perustamissopimuksen 30 artiklalla pyritään kieltämään kaikki sellaiset jäsenval-

tioiden säännökset, jotka voivat tosiasiallisesti tai mahdollisesti rajoittaa yhteisön sisäistä kauppaa suoraan tai välillisesti (asia 8/74, Dassonville, tuomio 11.7.1974, Kok. 1974, s. 837, 5 kohta).

46 Silloin kun jäsenvaltioiden lainsäädäntöä ei ole yhdenmukaistettu, kyseisen määräyksen mukaan kiellettyjä ovat etenkin sellaiset yhteisön sisäisen kaupan esteet, jotka aiheutuvat siitä, että toisista jäsenvaltioista tuotavien ja niissä laillisesti valmistettavien ja kaupan pidettävien tavaroiden on täytettävä toisen jäsenvaltion lainsäädännössä asetetut edellytykset, jotka koskevat esimerkiksi tavaroiden ulkoasua, merkintöjä tai pakkausta, vaikka niitä sovellettaisiin erotuksetta kotimaisiin tavaroihin ja tuotuihin tavaroihin (asia C-470/93, Mars, tuomio 6.7.1995, Kok. 1995, s. I-1923, 12 kohta).

47 Silloin kun kysymyksessä on osittainen yhdenmukaistaminen, kuten tässä asiassa, tätä kieltoa sovelletaan kieltoon saattaa markkinoille sellaisia valmispakkauksia, jotka eivät ole tämän yhdenmukaistamisen kohteena. Päinvastainen tulkinta johtaisi tällaisen tilanteen osalta siihen, että jäsenvaltiot saisivat eristää kotimaiset markkinansa yhteisön antaman lainsäädännön ulkopuolelle jääviltä tuotteilta, mikä olisi ristiriidassa perustamissopimuksella tavoitellun tavaroiden vapaan liikkuvuuden päämäärän kanssa.

48 Vaikka pääasiassa kysymyksessä olevan kaltaista kansallista säädöstä sovelletaan erotuksetta kotimaiseen ja tuotuun siideriin, se on omiaan rajoittamaan yhteisön sisäistä kauppaa siltä osin kuin sitä sovelletaan nimellistilavuudeltaan 0,33 litran suuruisiin toisissa jäsenvaltioissa laillisesti valmistettuihin ja kaupan pidettäviin valmispakkauksiin. Kielto saattaa nimittäin pakottaa kyseiset taloudelliset toimijat pakkaamaan tuotteensa erilaisiin pakkauksiin aina kulloisenkin myyntipaikan mukaisesti, mistä niille aiheutuu lisäkustannuksia. Tällainen kielto kuuluu siten perustamissopimuksen 30 artiklan soveltamisalaan (ks. em. asia Mars, tuomion 13 ja 14 kohta).

49 Belgian hallitus esittää, että nyt esillä oleva myyntikielto on perusteltu kuluttajansuojaan liittyvien pakottavien vaatimusten vuoksi.

50 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan kansallisten oikeussääntöjen eroavuuksista aiheutuvat yhteisön sisäisen kaupan rajoitukset on hyväksyttävä siltä osin kuin näitä oikeussääntöjä sovelletaan erotuksetta sekä kotimaisiin tavaroihin että tuontitavaroihin ja ne ovat perusteltavissa sillä, että ne ovat välttämättömiä erityisesti kuluttajansuojaa koskevien pakottavien vaatimusten täyttämiseksi. Rajoitusten hyväksyminen edellyttää kuitenkin, että kyseiset oikeussäännöt ovat oikeassa suhteessa tavoiteltuun päämäärään ja että tätä päämäärää ei ole mahdollista saavuttaa yhteisön sisäistä kauppaa vähemmän rajoittavilla toimenpiteillä (ks. asia C-313/94, Graffione, tuomio 26.11.1996, Kok. 1996, s. I-6039, 17 kohta sekä edellä mainitut tuomiot).

51 Belgian kuningaskunnan mukaan tässä tarkoitettuna pakottavana vaatimuksena on pidettävä sen estämistä, että kuluttajat joutuisivat harhaanjohdetuiksi liian samankaltaisten nimellistilavuuksien takia.

52 Tuontivaltion kansallisen tuomioistuimen on arvioitava erikseen kaikkien sellaisten valmispakkausten osalta, joiden tilavuus poikkeaa direktiivin 75/106/ETY, jota on muutettu direktiiveillä 79/1005/ETY, 85/10/ETY, 88/316/ETY ja 89/676/ETY, liitteessä III olevassa sarakkeessa I mainituista nimellistilavuuksista mutta joita kuitenkin laillisesti valmistetaan ja pidetään kaupan vientijäsenvaltiossa, onko kuluttaja tosiasiassa vaarassa joutua harhaanjohdetuksi.

53 Tämän osalta on otettava huomioon kaikki asian kannalta merkitykselliset seikat, ja arvioinnissa on otettava lähtökohdaksi tavanomaisella tavalla valistuneen sekä kohtuullisen tarkkaavaisen ja huolellisen keskivertokuluttajan näkökulma (asia C-220/98, Estée Lauder, tuomio 13.1.2000, Kok. 2000, s. I-117, 30 kohta).

54 Erityisesti huomioon voidaan ottaa velvollisuus ilmoittaa pakkaukseen sisältyvän nesteen määrä tilavuusyksikköä (litra, senttilitra, millilitra tapauksesta riippuen) kohti. Tämä velvollisuus on ilmaistu yleisellä tavalla kaikkien nestemäisten elintarvikkeiden osalta myytäväksi tarkoitettujen elintarvikkeiden merkintöjä, esillepanoa ja mainontaa koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä 20 päivänä maaliskuuta 2000 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2000/13/EY (EYVL L 109, s. 29), jolla direktiivi 79/112/ETY on kodifioitu ja kumottu, 3 artiklan 1 kohdan 4 alakohdassa ja 8 artiklan 1 kohdassa. Tästä velvollisuudesta on säädetty myös direktiivissä 75/106/ETY, jota on muutettu direktiiveillä 79/1005/ETY, 85/10/ETY, 88/316/ETY ja 89/676/ETY, tarkoitettujen valmispakkausten osalta direktiivin 4 artiklan 1 kohdassa, jonka sanamuotoa ei ole muutettu direktiivillä 79/1005/ETY. Kansallinen tuomioistuin voi ottaa huomioon tällaisten tietojen antamisen, koska tietojen antamisella voidaan estää se, että kuluttaja sekoittaa keskenään kaksi tilavuutta, ja koska tietojen antamisen perusteella kyseinen kuluttaja voi ottaa tilavuuksien eron huomioon vertaillessaan kahteen erilaiseen pakkaukseen pakatun saman nesteen hintoja.

55 Kansallinen tuomioistuin voi vielä ottaa huomioon sen, että direktiivissä 75/106/ETY, jota on muutettu direktiiveillä 79/1005/ETY, 85/10/EY, 88/316/ETY ja 89/676/ETY, itsessään eli sen liitteessä III olevassa nimellistilavuuksia koskevassa sarakkeessa I säädetään eri nesteiden (maito, vedet, limonadit sekä hedelmä- ja vihannesmehut) osalta sellaisista nimellistilavuuksista (0,20 l ja 0,25 l), joiden välillä on 0,05 litran ero, joka on vain vähän suurempi kuin pääasiassa kysymyksessä olevan 0,33 litran ja 0,375 litran, joka on yksi siiderin osalta sallituista yhteisön nimellistilavuuksista, välillä oleva ero.

56 Asiassa on vielä otettava huomioon, että

— direktiivillä 88/315/ETY direktiiviin 79/581/ETY otetussa 3 artiklan 2 kohdassa asetetaan velvollisuus ilmoittaa kuluttajalle elintarvikkeiden myynnin yhteydessä yksikköhinta (pääsääntöisesti litrahinta nesteiden osalta); tämä velvollisuus koskee muun muassa siidereitä, jotka on pakattu sellaisiin val-

mispakkauksiin, joiden nimellistilavuutta ei ole mainittu direktiivin 75/106/ETY, jota on muutettu direktiiveillä 79/1005/ETY, 85/10/ETY, 88/316/ETY ja 89/676/ETY, liitteessä III olevassa sarakkeessa I

— tämä velvollisuus on ulotettu koskemaan poikkeuksetta kaikkia kuluttajille tarjottavia tuotteita ja erityisesti siidereitä niiden valmispakkauksen nimellistilavuudesta riippumatta direktiivillä 98/6/ETY, jonka kansalliset täytäntöönpanosäännökset on täytynyt saattaa voimaan 18.3.2000 eli ennen sitä päivää, jolloin ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin ratkaisee käsiteltävänään olevan, myynnin kieltämistä koskevan vaatimuksen, ja jolla direktiivi 79/581/ETY on kumottu 18.3.2000 alkavin vaikutuksin.

57 Toiseen ennakkoratkaisukysymykseen on siis vastattava, että

— direktiiviä 75/106/ETY, jota on muutettu direktiiveillä 79/1005/ETY, 85/10/ETY, 88/316/ETY ja 89/676/ETY, on tulkittava siten, että jäsenvaltiot eivät saa sen perusteella kieltää kuninkaan päätöksen kaltaisella kansallisella säädöksellä kaikkien sellaisten valmispakkausten markkinoille saattamista, joiden nimellistilavuus poikkeaa direktiivin liitteessä III olevassa sarakkeessa I mainituista nimellistilavuuksista

— perustamissopimuksen 30 artiklaa on tulkittava siten, että sen vastaista on, että jäsenvaltio kieltää sellaisen valmispakkauksen markkinoille saattamisen, jonka nimellistilavuus poikkeaa yhteisön säädöksissä mainituista nimellistilavuuksista mutta joka on laillisesti valmistettu ja markkinoille saatettu toisessa jäsenvaltiossa, jollei sellaisella kiellolla pyritä täyttämään kuluttajansuojaa koskevia pakollisia vaatimuksia ja jollei kieltoa sovelleta erotuksetta sekä kotimaisiin tavaroihin että tuontitavaroihin ja jollei se ole välttämätön kyseisen vaatimuksen täyttämiseksi ja oikeassa suhteessa tavoiteltuun päämäärään ja jollei tätä päämäärää ole mahdollista saavuttaa yhteisön sisäistä kauppaa vähemmän rajoittavilla toimenpiteillä.

58 Kun otetaan huomioon tämä vastaus, ensimmäiseen ennakkoratkaisukysymykseen ei ole tarpeen vastata.

## Oikeudenkäyntikulut

59 Yhteisöjen tuomioistuimelle huomautuksensa esittäneille Belgian, Saksan sekä Yhdistyneen kuningaskunnan hallituksille sekä neuvostolle ja komissiolle aiheutuneita oikeudenkäyntikuluja ei voida määrätä korvattaviksi. Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (kuudes jaosto)

on ratkaissut Tribunal de commerce de Bruxellesin 28.12.1998 tekemällään päätöksellä esittämät kysymykset seuraavasti:

**Tiettyjen nesteiden pakkaamista valmispakkauksiin tilavuuden mukaan koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä 19 päivänä joulukuuta 1974 annetun neuvoston direktiivin 75/106/ETY, jota on muutettu 23.11.1979 annetulla neuvoston direktiivillä 79/1005/ETY, 18.12.1984 annetulla neuvoston**

direktiivillä 85/10/ETY, 7.6.1988 annetulla neuvoston direktiivillä 88/316/ETY ja 21.12.1989 annetulla neuvoston direktiivillä 89/676/ETY, on tulkittava siten, että jäsenvaltiot eivät saa sen perusteella kieltää tiettyjä valmispakkauksiin pakattavia tuotteita varten hyväksytyistä nimellistilavuuksista 16.2.1982 tehdyn kuninkaan päätöksen kaltaisella kansallisella säädöksellä kaikkien sellaisten valmispakkausten markkinoille saattamista, joiden nimellistilavuus poikkeaa direktiivin liitteessä III olevassa sarakkeessa I mainituista nimellistilavuuksista.

Perustamissopimuksen 30 artiklaa (josta on muutettuna tullut EY 28 artikla) on tulkittava siten, että sen vastaista on, että jäsenvaltio kieltää sellaisen valmispakkauksen markkinoille saattamisen, jonka nimellistilavuus poikkeaa yhteisön säädöksissä mainituista nimellistilavuuksista mutta joka on laillisesti valmistettu ja markkinoille saatettu toisessa jäsenvaltiossa, jollei sellaisella kiellolla pyritä täyttämään kuluttajansuojaa koskevia pakollisia vaatimuksia ja jollei kieltoa sovelleta erotuksetta sekä kotimaisiin tavaroihin että tuontitavaroihin ja jollei se ole välttämätön kyseisen vaatimuksen täyttämiseksi ja oikeassa suhteessa tavoiteltuun päämäärään ja jollei tätä päämäärää ole mahdollista saavuttaa yhteisön sisäistä kauppaa vähemmän rajoittavilla toimenpiteillä.

Gulmann Puissochet Schintgen

Julistettiin Luxemburgissa 12 päivänä lokakuuta 2000.

R. Grass

kirjaaja

C. Gulmann

kuudennen jaoston puheenjohtaja